

Automaattisen ratkaisumenettelyn käyttöönottopäätös: Vanhuuseläkkeen myöntäminen

Ratkaisu

Mela ottaa käyttöön automaattisen ratkaisumenettelyn vanhuuseläkkeen myöntämistä koskevista asioista.

Perustelut

Johdanto

Vanhuuseläkkeen tarkoitus on turvata toimeentulon jatkuvuus silloin, kun maatalousyrittäjä tai apurahansaaja vanhuuseläkeiän saavutettuaan hakee vanhuuseläkettä.

Mela ratkaisee automaattisessa ratkaisumenettelyssä sellaiset vanhuuseläkkeen myöntämistä koskevat asiat, joissa hakemuksen perusteella tehtävä ratkaisu voidaan yksiselitteisesti johtaa lainsäädännöstä ja käsiteltävään asiaan liittyvistä kiistatommista tosiseikoista.

Vanhuuseläkeoikeudesta, eläkkeen alkamisen edellytyksistä, eläkkeen määrän laskeamisesta, eläkkeessä huomioitavista työansioista ja ansaitusta eläkkeestä säädetään maatalousyrittäjän eläkelaisissa (MYEL, 1280/2006) ja muussa työeläkelainsäädännössä. Edellä mainittujen seikkojen todentamiseen ei sisälly tapauskohtaista harkintaa lukuun ottamatta vanhuuseläkkeen myöntämistä takautuvasti pidemmältä ajalta kuin eläkkeen hakemiskuukautta edeltäneiltä kolmelta kuukaudelta. Jos eläkettä haetaan takautuvasti, Mela ei käsittele asiaa automaattisessa ratkaisumenettelyssä.

Mela on lisäksi arvioinut eräiden tilanteiden edellyttävän luonnollisen henkilön osallistumista vanhuuseläkeasian ratkaisumenettelyyn. Nämä ovat tilanteita, jotka edellyttävät asian tarkempaa selvittämistä ennen asian ratkaisemista esimerkiksi rekisteritietojen puutteellisuuden vuoksi tai eläkettä vähentäviin etuuksiin tai tiettyihin kansainvälisiin tilanteisiin liittyen.

Kun henkilö tekee vanhuuseläkehakemuksen toisen eläkkeen rinnalla karttuneesta eläkkeestä, Mela ei käsittele tällaista hakemusta automaattisessa ratkaisumenettelyssä.

Mela katsoo seuraavaksi kuvattavilla perusteilla, että käyttöönottopäätöksen kohteena oleva ratkaisumenettely täyttää automaattisen ratkaisumenettelyn käyttöönottoa koskevat edellytykset kaikilta osin.

Menettelyä koskeva aineellinen lainsäädäntö

Oikeus vanhuuseläkkeeseen

MYEL 31 §:ssä säädetään maatalousyrittäjän oikeudesta vanhuuseläkkeeseen. Maatalousyrittäjällä on oikeus jäädä vanhuuseläkkeelle alimman vanhuuseläkeiän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta. Maatalousyrittäjällä on oikeus saada vanhuuseläkettä siitä riippumatta, jatkaako hän maatalousyrittäjän eläkelaisissa tarkoitettua maatalousyrittäjätoimintaansa. Maatalousyrittäjän alin vanhuuseläkeikä määräytyy hänen syntymävuotensa mukaan MYEL 31 §:ssä säädetyn mukaisesti.

Vanhuuseläkkeen määrä

MYEL 32 §:ssä säädetään vanhuuseläkkeen määrästä. Jos vanhuuseläke alkaa maatalousyrittäjän alimman vanhuuseläkeiän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta, vanhuuseläkkeen määrä on eläkkeen alkamisajankohtaan mennessä ansaittu eläke.

Jos maatalousyrittäjän vanhuuseläke alkaa myöhemmin kuin alimman vanhuuseläkeiän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta, ensimmäisen vanhuuseläkkeen alkamista edeltävän kuukauden loppuun mennessä ansaittua eläkettä korotetaan 0,4 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta eläkkeen alkamisaikaa lykätään alimman vanhuuseläkeiän täyttämistä seuraavaa kalenterikuukautta myöhemmäksi (lykkäyskorotus). Maatalousyrittäjällä ei ole oikeutta lykkäyskorotukseen hänelle myönnetyn ensimmäisen työeläkelain mukaisen vanhuuseläkkeen alkamisen jälkeen.

Maatalousyrittäjällä ei ole oikeutta lykkäyskorotukseen samalta ajalta, jolta hän on saanut työttömyysetuutta tai työkyvyttömyyseläkettä.

Vanhuuseläkkeen alkaminen

MYEL 33 §:n 1 momentissa säädetään vanhuuseläkkeen alkamisesta. Vanhuuseläke alkaa sitä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jona maatalousyrittäjä on täyttänyt vanhuuseläkkeen saamiseen oikeuttavan iän ja jona eläkettä on haettu. Vanhuuseläke voidaan myöntää myös takautuvasti enintään eläkkeen hakemiskuukautta edeltäneiltä kolmelta kuukaudelta tai pätevästä syystä tätä pidemmältä ajalta. Eläkkeen takautuva myöntäminen edellyttää, että maatalousyrittäjän MYEL:ssä tarkoitettu vakuutus on päättynyt ennen eläkkeen alkamista.

MYEL 33 §:n 3 momentin, mukaan jos maatalousyrittäjä on saanut osittaista varhennettua vanhuuseläkettä, vanhuuseläke alkaa sitä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jona maatalousyrittäjä on täyttänyt MYEL:ssä vanhuuseläkkeen myöntämiselle säädetty edellytykset ja lopettanut työeläkelakien mukaan vakuutetun pääasiallisen työnsä.

Hallintolain edellytykset automaattiselle päätöksenteolle

Asian automaattisen ratkaisemisen edellytykset

Tämän käyttöönottopäätöksen kohteena oleva automaattinen ratkaisumenettely täyttää hallintolain 8 b luvussa asian automaattiselle ratkaisemiselle asetetut vaatimukset.

Automaattinen ratkaisumenettely perustuu Melan ennalta laatimiin käsittelysääntöihin. Käsittelysäännöt on laadittu niin, että automaattinen ratkaisumenettely johtaa kussakin automaattisesti ratkaistussa asiassa MYEL:n ja muun sovellettavan lain mukaiseen lopputulokseen. Automaattisessa ratkaisumenettelyssä ratkaistaan vain sellaiset asiat, jotka eivät sisällä tapauskohtaista harkintaa. Käsittelysäännöissä on määritelty tilanteet, jolloin asian käsittely ja ratkaisu siirtyy luonnolliselle henkilölle. Asia siirtyy käsittelysäännöissä määritellyn mukaisesti luonnollisen henkilön käsiteltäväksi, kun asian asianmukainen selvittäminen sitä vaatii.

Asianosaisella on oikeus hakea maksutta oikaisua valittamalla automaattisessa ratkaisumenettelyssä tehdystä päätöksestä, jolloin luonnollinen henkilö Melassa tutkii oikaisuvaatimuksen. Menettely täyttää siten hallintolain 53 f §:n edellytykset siitä, että ratkaisuun on voitava hakea maksutta oikaisua.

Melan automaattisessa ratkaisumenettelyssä tehtävään hallintopäätökseen merkitään hallintolain 53 g §:n mukaisesti tieto siitä, että asia on ratkaistu automaattisessa ratkaisumenettelyssä. Lisäksi päätökseen merkitään Melan verkkosivun osoite, josta tämä käyttöönottopäätös on saatavilla.

Tiedonhallintalaissa säädetty edellytykset automaattisen ratkaisumenettelyn käyttöönotolle ja käytölle

Tehtäväjaon ja käsittelysääntöjen dokumentointi

Tiedonhallintalain 28 a §:n 1 momentin mukaan tiedonhallintalain 6 a luvussa säädettyjen velvollisuuksien toteuttamisesta vastuussa olevien henkilöiden tehtäväjako on dokumentoitava. Mela on dokumentoinut tehtäväjaon erilliseen asiakirjaan.

Mela on laatinut tiedonhallintalain 28 a §:n 2 momentin mukaisen käsittelysääntödokumentaation, josta ilmenee tämän käyttöönottopäätöksen kohteena olevan automaattisen ratkaisumenettelyn toiminta. Tiedonhallintalain 28 a §:n 2 momentin mukaisen käsittelysääntödokumentaation sisällön lainmukaisuus on tiedonhallintalain 28 a §:n 3 momentin mukaisesti tarkastettu ja dokumentaatio on hyväksytty. Mela säilyttää hyväksyttyä käsittelysääntödokumentaatiota vähintään viisi vuotta automaattisen ratkaisumenettelyn käytöstä poistamista seuraavan kalenterivuoden alusta lukien.

Mela on tiedonhallintalain 28 a §:n 4 momentin mukaisesti varmistanut, että laaditun käsittelysääntödokumentaation sekä asian ratkaisemiseen käytettävien tietojärjestelmien toteutusten perusteella voidaan vähintään viiden vuoden ajan asian ratkaisemisesta osoittaa, millä käsittelysäännöillä yksittäinen asia on ratkaistu automaattisesti ja missä vaiheissa luonnollinen henkilö on osallistunut asian käsittelyyn.

Laadun varmistaminen, laadunvalvonta ja virhetilanteiden käsittely sekä tietojen käyttö

Mela on tiedonhallintalain 28 b §:n mukaisesti varmistanut, että ratkaisumenettely vastaa Melassa laadittuja käsittelysääntöjä testaamalla menettelyn kattavasti. Lisäksi Mela on varmistanut, että automaattisesti laadittavat päätökset perustuvat hyvään kielenkäyttöön. Tehdyt laadunvarmistustoimenpiteet on dokumentoitu laadunvarmistusta ja laadunvalvonnan toimenpiteitä koskevaan erilliseen dokumenttiin. Kyseisen automaattisen ratkaisumenettelyn laadunvarmistuksesta vastaava henkilö on nimetty.

Mela on tiedonhallintalain 28 c §:n mukaisesti dokumentoinut laadunvarmistuksen ja laadunvalvonnan toimenpiteitä koskevaan erilliseen dokumenttiin ratkaisumenettelyä koskevan riskienkartoituksen, laadunvalvonnan suunnitelman sekä tehdyt laadunvalvontatoimenpiteet. Kyseisessä dokumentissa on myös kuvattu, miten mahdolliset virheet korjataan ja dokumentoidaan. Kyseessä olevan automaattisen ratkaisumenettelyn laadunvalvonnasta ja virhetilanteiden käsittelystä vastuussa oleva henkilö on nimetty.

Mela on arvioinut automaattisessa ratkaisemisessa hyödynnettävien tietojen ajantasaisuutta ja virheettömyyttä laatimissaan käsittelysäännöissä sekä tekemällään riskiarvioinnilla tiedonhallintalain 28 f §:n mukaisesti. Mela on toteuttanut tarpeelliseksi arvioidut tekniset toimenpiteet, jotka edistävät asiankäsittelyssä hyödynnettävien tietojen laatua.

Tiedottaminen

Mela tiedottaa tiedonhallintalain 28 e §:ssä tarkoitetulla tavalla asioiden automaattisesta ratkaisemisesta, automaattisen ratkaisumenettelyn käytön perusteista ja muista asiakkaan oikeuksien kannalta keskeisistä tiedoista verkkosivuillaan osoitteessa mela.fi/ratkaisumenettely. Samalla sivulla julkaistaan myös voimassa oleva käyttöönottopäätös. Käyttöönottopäätöksen sekä tietoa automaattisesta ratkaisumenettelystä voi saada myös soittamalla Melan asiakaspalveluun. Edellä mainitussa osoitteessa on Melan asiakaspalvelun yhteystiedot.

Tietosuojalainsäädäntö

Tietosuoja-asetuksen 22 artikla edellyttää kansallista lainsäädäntöä automatisoitujen yksittäispäätösten tekemisestä. Tässä käyttöönottopäätöksessä tarkoitetussa ratkaisumenettelyssä tehtävät päätökset perustuvat kansalliseen lainsäädäntöön ja täyttävät siten tietosuoja-asetuksen 22 artiklan mukaiset edellytykset. Automaattisesta päätöksenteosta on säädetty hallintolaissa ja tiedonhallintalaissa. Rekisteröity voi myös tietosuoja-asetuksen edellyttämällä tavalla hakea oikaisua hänelle annettuun päätökseen.

Mela on ottanut automaattisessa ratkaisumenettelyssä huomioon rekisteröidyn informointia koskevat säännökset. Melan automaattisessa ratkaisumenettelyssä tehtävään päätökseen merkitään tieto siitä, että asia on ratkaistu automaattisessa ratkaisumenettelyssä. Asianosainen saa tarvittavat tiedot automaattisen ratkaisumenettelyn käytöstä Melan verkkosivuilta. Verkkosivuilla on asioiden automaattista ratkaisemista koskeva sivu, jossa kerrotaan automaattisen ratkaisumenettelyn käytöstä Melassa. Tämän lisäksi Melan verkkosivuilta löytyvissä tietosuojaselosteissa ja asiakirja-julkisuuskuvauksessa on informoitu automaattisten ratkaisumenettelyjen käytöstä.

Mela on lisäksi laatinut ja hyväksynyt tietosuoja-asetuksen mukaisen vaikutustenarvioinnin, jossa on myös arvioitu automaattisen ratkaisumenettelyn käyttöönottoa ja käyttöä.

Luettelo käyttöönottopäätöksen perusteena olevista asiakirjoista

Käyttöönottopäätös perustuu seuraaviin asiakirjoihin:

- tiedonhallintalain 28 a §:n 1 momentissa tarkoitettua tehtäväjakoja koskeva asiakirja
- tiedonhallintalain 28 a §:n 2 momentissa tarkoitettu käsittelysääntödokumentaatio
- tiedonhallintalain 28 b §:n 3 momentissa tarkoitettu laadunvarmistamista ja tiedonhallintalain 28 c §:n 2 momentissa tarkoitettu laadunvalvontaa koskeva dokumentaatio.

Säilytysaika

Jos automaattinen ratkaisumenettely poistetaan käytöstä, Mela säilyttää tämän käyttöönottopäätöksen sen jälkeenkin vähintään viiden vuoden ajan. Määräaika alkaa poistamista seuraavan kalenterivuoden alusta. Säilytysaika perustuu tiedonhallintalain 28 d §:n 3 momenttiin.

Muutoksenhaku

Tähän käyttöönottopäätökseen ei saa hakea muutosta (oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain (808/2019) 6 §:n 2 momentti).

Yhteystiedot

Käyttöönottopäätökseen liittyvistä asioista saa lisätietoja osoitteesta mela.fi/ratkaisumenettely. Voit olla myös yhteydessä Melan asiakaspalveluun käyttöönottopäätökseen liittyvistä asioista puh. 029 435 2650.

Käyttöönottopäivämäärä ja päätöksen tekemisen ajankohta

Menettelyn käyttöönottopäivämäärä on 22.9.2025

Päätöksen tekemisen ajankohta on 15.9.2025

Tieto päätöksentekijästä

Päätöksen automaattisen ratkaisumenettelyn käyttöönotosta teki Melan korvauspalveluista ja tietohallinnosta vastaava johtaja Mika Paananen.